

SCI-CONF.COM.UA

TOPICAL ISSUES OF THE DEVELOPMENT OF MODERN SCIENCE

**ABSTRACTS OF X INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JUNE 4-6, 2020**

**SOFIA
2020**

TOPICAL ISSUES OF THE DEVELOPMENT OF MODERN SCIENCE

Abstracts of X International Scientific and Practical Conference

Sofia, Bulgaria

4-6 June 2020

**Sofia, Bulgaria
2020**

UDC 001.1

The 10th International scientific and practical conference “Topical issues of the development of modern science” (June 4-6, 2020) Publishing House “ACCENT”, Sofia, Bulgaria. 2020. 827 p.

ISBN 978-619-93537-5-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Topical issues of the development of modern science. Abstracts of the 10th International scientific and practical conference. Publishing House “ACCENT”. Sofia, Bulgaria. 2020. Pp. 21-27. URL: <http://sci-conf.com.ua>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: sofia@sci-conf.com.ua

homepage: <http://sci-conf.com.ua>

©2020 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2020 Publishing House “ACCENT” ®

©2020 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

1.	<i>Akbarli R. S.</i> THE MATHEMATICAL PROBLEMS OF THE NON –LINEAR WAVES IN COMPLEX TWO-PHASE SYSTEM.	15
2.	<i>Banzak H. V., Banzak O. V., Leschenko O. I.</i> DETECTOR MODELING FOR RADIATION CONTROL SYSTEMS.	18
3.	<i>Bodiak A. O., Popovkin M. M.</i> IMPACT OF PERSONALITIES OF IT LEADERS ON THEIR COMPANIES.	23
4.	<i>Davydova N. V.</i> LAW TERMS VARIATIONS LEARNING AS CONDITION FOR ADEQUATE PROFESSIONAL TRANSLATION.	27
5.	<i>Dehtiarova N., Rudenko Yu., Shabalda T.</i> ON THE ISSUE OF COGNITIVE LOAD THEORY IN THE ASPECT OF ELECTRONIC EDUCATION.	32
6.	<i>Franzhulo V.</i> SYMBOLIC SIGNIFICANCE OF THE VISUAL SIGN OF ORNAMENT AND ITS LEXICAL DESIGNATION.	35
7.	<i>Haievskiy O., Purdenko Eu.</i> DOCUMENTATION OF WELDED JOINT REQUIREMENTS.	40
8.	<i>Ihnatieva N., Rachkovskiy O., Lomonosova Z.</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF METHODS FOR FOREIGN LANGUAGE SPEECH COMPETENCE DEVELOPMENT.	43
9.	<i>Kravchenko O. V., Gladka M. V., Kucherenko R. Y.</i> DEVELOPMENT OF IOT SOLUTIONS FOR CLIMATE CONTROL OF DAIRY PRODUCTION PROCESS.	48
10.	<i>Khmara T., Shevchuk H., Bambuliak A., Boichuk O.</i> VALUE OF KNOWLEDGE BY THE AGE X-RAY GENANATOMY OF THE OXYMFACIAL REGION IN THE SETTING OF THE CORRECT DIAGNOSIS.	51
11.	<i>Kurdybakha O. M.</i> PSYCHOLOGICAL FEATURES TRAINING OF ATHLETES ON COMPETITIVE ACTIVITY.	55
12.	<i>Lakhtionova L., Muranova N., Bugaiov O.</i> CHARACTERISTICS AND MAIN PROVISIONS OF THE ACCOUNTING POLICY OF THE RUSSIAN VENTURE COMPANY.	58
13.	<i>Maslova N. M., Solomko E. A.</i> PHYSICAL ACTIVITY IN REHABILITATION AND PREVENTION OF CARDIOVASCULAR DISEASES.	62
14.	<i>Safronova A. V.</i> ACTUAL TYPES, TENDENCIES AND FEATURES OF PHOTOBOOK DESIGN IN UKRAINE.	66

15.	<i>Shevchuk V. M.</i> MODERN PROBLEMS CRIMINALISTIC TECHNIQUE: INNOVATIONS, TENDENCIES, PROSPECTS.	71
16.	<i>Suyunova H. A.</i> WAYS OF INTEGRATIVE TEACHING IN SECONDARY SCHOOL.	82
17.	<i>Tsykhanovska I., Tovma L., Morozov I., Tesnikov A.</i> THE MECHANISM OF FAT-BINDING AND FAT- CONTENTING OF THE NANOPARTICLES OF THE “MAGNETOFOOD” FOOD ADDITIVE.	87
18.	<i>Zhuchok Yu. V.</i> A NEW CONSTRUCTION FOR FREE COMMUTATIVE g - DIMONONDS.	93
19.	<i>Александров Ю. В.</i> ПРОБЛЕМА ОПАНОВУЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ.	97
20.	<i>Андрусяк Д. В., Душанова Т. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОНІТОРИНГУ ВПЛИВУ СЕЛЬБИЩНИХ ТЕРИТОРІЙ НА ВОДОТОКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ».	102
21.	<i>Бабарыгин А. В., Коршикова Н. Г.</i> ХОЗЯЙСТВЕННО-БИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НЕКОТОРЫХ НОВЫХ СОРТОВ КАРТОФЕЛЯ (SOLANUM TUBEROSUM L.).	109
22.	<i>Бабачук Ю. М., Головащук А. О.</i> ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗВО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.	115
23.	<i>Бадєєва Л. І.</i> ГОСПОДАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ МЕШКАНЦІВ РОГАНІ У ХVІІІ– ХІХ СТ.	119
24.	<i>Бадєєва Л. І.</i> ІСТОРІОГРАФІЯ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ ПЕРІОДУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917-1921).	129
25.	<i>Байда Б. Ф.</i> АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.	138
26.	<i>Бакашбаев А. Ж., Нургалієва А. М.</i> ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ОБЪЕМЫ БАНКОВСКОГО ФОНДИРОВАНИЯ В ПЕРИОД КРИЗИСА.	143
27.	<i>Бандровський Г. О.</i> ЗАКОНИ НЕЛІНІЙНОЇ ДИНАМІКИ В МОДЕЛЮВАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ У СОЦМЕРЕЖАХ.	151

28.	Бейрак Є. М. АНАЛІЗ ЗОБРАЖЕНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ.	155
29.	Бондаренко В. Ф. ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У США: ІСТОРИКО- ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.	163
30.	Бондаренко Н. М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.	170
31.	Буздуган І. О., Скринська Н. А. КЛІНІЧНИЙ ПЕРЕБІГ ПЕПТИЧНОЇ ВИРАЗКИ ШЛУНКА ТА ДВНАДЦЯТИПАЛОЇ КИШКИ У ПОЄДНАННІ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ ТИПУ 2.	177
32.	Васьківська К. В., Шеленко Д. І., Лозінська Л. Д., Галімух Ю. О. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.	185
33.	Войтовська В. І., Третякова С. О., Кононенко Л. М., Мазур Р. С. ДЕПОНУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ ВІВСА В УМОВАХ IN VITRO.	190
34.	Гавриш К. В. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ НА МІЖНАРОДНИЙ РИНОК.	205
35.	Гащук О. І., Москалюк О. Є., Сімонова І. І. РОЗРОБЛЕННЯ РЕЦЕПТУР М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ ЛІКУВАЛЬНО- ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЇ.	214
36.	Гриценко А. П. ПРОВЕДЕННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ЕТАПУ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.	224
37.	Гоголіна Ю. О. КОНЦЕПЦІЯ ПРОТИСТОЯННЯ НАСИЛЛЮ У РОМАНІ ЛЬОУ СІНЛУНА «СВЯТИЙ ТЬЄНМЕНКХОУ»	235
38.	Гоголіна Ю. О. ОСОБЛИВОСТІ КИТАЙСЬКИХ ГУМОРЕСОК «СЯНШЕН».	239
39.	Дерба С. М. СУЧАСНИЙ ПОСІБНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ.	246
40.	Дешко А. Л. БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.	251

41.	Драган О. А. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.	258
42.	Єфімов В. В. ЩОДО ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНИМ ЗЛОЧИНАМ У БАЗОВИХ ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС).	268
43.	Завгородній І. В. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ.	272
44.	Заміховський Л. М., Ольховський А. О. АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА ДІАГНОСТУВАННЯ ГАЗОПЕРЕКАЧУВАЛЬНИХ АГРЕГАТІВ НА ЗАСАДАХ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.	279
45.	Золотарьова Т. В. ОПОСЕРЕДКОВАНЕ ВНУТРІШНЄ РОЗВИВАЛЬНЕ, АБІЛІТАЦІЙНЕ, КОРЕКЦІЙНЕ, РЕАБІЛІТАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ КОМПЕНСАЦІЇ ПОЗИТИВНИХ СКЛАДОВИХ ЛЮДИНИ ЯК СИСТЕМИ «БІО-СОЦІО-ДУХ».	286
46.	Ищук Н. В. ПОНЯТИЕ ДИАЛОГА В СОВРЕМЕННОЙ КАТОЛИЧЕСКОЙ ТЕОЛОГИИ.	296
47.	Ігліцький І. І. ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ ЗА ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ ДИСТАЛЬНОГО ВІДДІЛУ КІНЦІВОК У КОРІВ.	303
48.	Ілечко М. П. ПРИНЦИПИ ЦИКЛІЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ КІНЦЯ ХХ СТОЛІТТЯ В ЖАНРАХ СЮЇТИ ТА ПАРТИТИ.	312
49.	Ісакова О. І. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.	322
50.	Канкаш Г. Д. ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПІДСТИЛЮ.	327
51.	Камишіна А. І., Топчій О. А. РОЗРОБЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ М'ЯСОРОСЛИНИХ ПАШТЕТІВ ДЛЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ.	333
52.	Камчатна Н. В. СТАН ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ДИЗАЙНЕРІВ- ВИПУСКНИКІВ КОЛЕДЖУ.	340

53.	Кашинська О. Є. АЛГОРИТМ УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ.	345
54.	Квасова Л. С., Тісагдіо І. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ТИПОЛОГІЇ ТРУДОВОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА.	353
55.	Кеча Д. В., Литвиненко К. О. ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ СПІВРОБІТНИКІВ НА ЕТАПІ АДАПТАЦІЇ.	359
56.	Кравцов В. И. ЧИСЛЕННОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ДЕФОРМИРОВАНИЯ РЕССОР С УЧЕТОМ ТРЕНИЯ МЕЖДУ ЛИСТАМИ.	363
57.	Крамаренко Ю. Д. ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ МАШИННОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ ТОНАЛЬНОСТІ ТЕКСТУ ПРИ ОБРОБЦІ ПРИРОДНИХ МОВ.	369
58.	Краснікова Л. В., Пікалов Д. В. ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА ВІРУСНОГО ГЕПАТИТУ С.	375
59.	Крупа Ю. О. МУЗИЧНІ КОЛЕКЦІОНЕРИ В СИСТЕМІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ КИЄВА.	379
60.	Круть М. В., Гаврилюк Л. Л. ІННОВАЦІЇ ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ РОСЛИН НААН ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ.	384
61.	Клюєва С. Д. РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕГРАЦИИ ИСКУССТВ В ХОРЕОГРАФИИ.	390
62.	Ковалюк О. К. ОКРЕМІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙ ТА ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XIV–XVI СТ.	395
63.	Ковальчук Т. І. БЕЗПЕЧНІСТЬ ПЛАВЛЕНИХ СИРІВ.	402
64.	Ковалик Н. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ДОСВІД КАФЕДРИ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЛТЕУ.	408
65.	Козак Н. Ф., Єфіменко В. В. КУЛЬТУРНО-РОЗВАЖАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС.	412
66.	Кожем'яко Н. В., Петрук Ю. С. ОСНОВНІ НЕДОЛІКИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.	415

67.	Конященкова І. Ю., Чуланова Г. В. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.	418
68.	Коновальчук Н. О. НАВЧАННЯ КОРИСТУВАННЯ СЛОВНИКОМ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.	425
69.	Колісник М. П. ПРИНЦИП ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ДІАЛЕКТУ АНГЛІЇ.	432
70.	Косьмін Д. С. ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМ-МЕСЕНДЖЕРІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.	437
71.	Курило О. Б., Блага О. В. ПОДАТОК НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.	442
72.	Кухаренко П. М., Улексін В. О., Стремоухов О. Б. ГАЗОДИЗЕЛЬ: ПОДАЧА ПАЛИВА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНВЕРТОВАНОГО ГАЗОДИЗЕЛЯ.	447
73.	Лазірко Н. О., Петрів І. В. ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ОСВІТНІЙ АСПЕКТ.	457
74.	Ларіна Д. Є., Балабанова Н. В. ОЦІНКА ВПЛИВУ ІНТЕНСИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС НА СТАН ЇЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.	462
75.	Латишева В. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ.	468
76.	Лелеченко А. П. СУТНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.	474
77.	Лелюх О. Є. ПОТЕНЦІАЛ СТРІМІНГУ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ.	479
78.	Лисенко Н. В., Лисенко О. М. ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПЕДАГОГІЦІ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.	488
79.	Листопадова В. В., Мосійчук О. А. РІВНЯННЯ ДИФУЗІЇ З ПОСТІЙНИМИ КОЕФІЦІЄНТАМИ.	493
80.	Литвинова Л. А., Калініна-Симончук Ю. С. КНИГИ ДЛЯ СЛІПИХ – АВТОРСЬКЕ ПРАВО – БІБЛІОТЕКИ.	497
81.	Лосік В. Г., Брюханова Т. С. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.	505

82. *Марчук Н. А.* 509
 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ
 ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ
 МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ
 МАТЕМАТИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН.
83. *Махмудов У. Б.* 519
 УЗБЕКИСТАН И ЕВРАЗИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ
 СОЮЗ. УТЕРЯННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ.
84. *Межжеріна Г. В.* 529
 КОНКАТЕНАТО-ЛАНЦЮЖКОВІ КОМПЗИТИ:
 ВИЗНАЧЕННЯ, СЕМАНТИКА, ПЕРЕКЛАД (НА МАТЕРІАЛІ
 АВІАЦІЙНИХ ТЕРМІНІВ).
85. *Мельник Л. І., Білоусов О. Ю.* 536
 КОМПЗИЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ НА ОСНОВІ АНДЕЗИТУ З
 РІЗНОВИДАМИ ПОЛІМЕРНОГО ЗВ'ЯЗУЮЧОГО.
86. *Мигаль Д. С., Олійник Ю. О.* 544
 СУЧАСНІ ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ СЕМАНТИЧНОГО
 АНАЛІЗУ УКРАЇНОМОВНИХ ТЕКСТІВ.
87. *Михайлов В. В.* 558
 ВІДРОДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В ДІЯЛЬНОСТІ
 ХЕРСОНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ» В ПЕРІОД
 ПЕРЕБУДОВИ.
88. *Миясаров Исломбек Магрип Узли, Тогашиаров А. С.,
 Шукуров Ж. С., Тухтаев С.* 562
 РЕОЛОГИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА СИСТЕМЫ
 МОНОКАРБАМИДОХЛОРАТА НАТРИЯ -ДИНАТРИЯ-
 КАЛЬЦИЯ ЭДТА – ВОДА.
89. *Мусійчук С. М.* 565
 КОМУНІКАТИВНА ТАКТИКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ
 МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ
 МОВИ).
90. *Нагаєва С. П., Зубарєва Ю. А.* 574
 ОЦІНКА ПРИРОДНО ЗАПОВІДНОГО ФОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ
 ОБЛАСТІ.
91. *Нагорна Н. М.* 576
 «АВТОБІОГРАФІЇ» ПИСЬМЕННИКІВ ЯК
 «ЕКСКЛЮЗИВНИЙ» ЖАНР (ВИТОКИ, НАРАЦІЙНА
 СТРУКТУРА).
92. *Ніколаєнко С. М., Складана В. В.* 583
 ПРОБЛЕМИ РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ
 ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ.
93. *Орлова Т. В.* 588
 ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В
 СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ.

94. **Олексін Ю. П.** 592
ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК ОДНА ІЗ
ТЕХНОЛОГІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.
95. **Останіна Т. Г., Полушкін П. М., Кривсун А. О.** 597
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОКАЗНИКІВ ЛІПІДНОГО
ОБМІНУ У ХВОРИХ З ІНФАРКТОМ МІОКАРДУ І ГОСТРИМ
ПОРУШЕННЯМ МОЗКОВОГО КРОВООБІГУ В АНАМНЕЗІ.
96. **Павленко Т. С.** 604
ВІРТУАЛЬНІ ВИСТАВКИ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК
УКРАЇНИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС: ТРАДИЦІЇ ТА
ІННОВАЦІЇ.
97. **Петропавловська С. Є., Акентьєва Л. О.** 609
ЕФЕКТИВНІСТЬ МАРКЕТИНГОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ В
КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР.
98. **Прокоф'єва О. А., Смирнов Б. И.** 619
СОВРЕМЕННЫЙ ЧЕЛОВЕК КАК “Я ПОТРЕБЛЯЮЩИЙ” И
ПРЕДЕЛЬНЫЕ ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНЫЕ БЕСПОКОЙСТВА.
99. **Прокопов В. Г., Фиалко Н. М., Шеренковский Ю. В.,
Меранова Н. О.** 624
СВОЙСТВО ОТНОСИТЕЛЬНОЙ ЛОКАЛИЗАЦИИ
СПЕЦИФИКИ ПРОЯВЛЕНИЯ УСЛОВИЙ
ОДНОЗНАЧНОСТИ В ПРОЦЕСАХ ПЕРЕНОСА.
100. **Просенюк А. І., Горанська В. П.** 629
ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У
ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.
101. **Полулященко Т. Л., Жигайлова Ю. В.** 637
РОЛЬ ТРЕНЕРА В ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ
ЛЕГКОАТЛЕТА У ПОЗАШКІЛЬНІЙ РОБОТІ З ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.
102. **Рамазанова Д. Г.** 645
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
НА КАФЕДРІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДМУ.
103. **Ревть А. Б., Гриник І. М.** 649
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ.
104. **Рубцова К. В.** 655
ПЕРЕКОДУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНО ОБУМОВЛЕНОЇ
ЛЕКСИКИ ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ
ТЕКСТІВ.
105. **Рыжий М. С.** 662
ОБОБЩЕННЫЕ ПОЛЯ ПОВЕРХНОСТЕЙ И ТРАЕКТОРИЙ
НЕБЕСНЫХ ТЕЛ, ПОЛЕВОЙ ИНСТАНТОН И ДРУГИЕ
АДАПТАЦИИ СВОЙСТВ МИКРОМИРА.

106. **Самсонова О. О., Скірко Г. З., Чорна Г. В.** 669
СУТНІСТЬ ФАСИЛІТУЮЧОЇ ПОЗИЦІЇ ПЕДАГОГА
ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПЕДАГОГІЧНОГО ЯВИЩА.
107. **Семикіна О. В., Свєчніков Ю. Ю.** 674
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ
РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ НА
ПРИКЛАДІ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОГО ОФІСНО-
ГОТЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ.
108. **Сенік Л. М., Лебеденко І. Л., Новосьолова А. К.** 678
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В
НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-
НЕФІЛОЛОГІВ.
109. **Сербіненко Н. В., Крутько Є. В.** 687
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА СПОЖИВАЧІВ.
110. **Сидиков Абдулазиз Абдуманоп угли, Тогаширов А. С.,
Шукуров Ж. С., Тухтаєв С., Ахмаджанова М. Х.** 693
РАСТВОРИМОСТЬ СИСТЕМЫ $\text{NaClO}_3 \cdot \text{CO}(\text{NH}_2)_2 \cdot$
 $\text{N}(\text{C}_2\text{H}_4\text{OH})_3 \cdot \text{H}_2\text{SO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$.
111. **Скіба Н. Я., Козолуп М. С.** 696
РЕФЛЕКСИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.
112. **Старцев В. Є., Кузьменко А. О.** 701
ТЕМПОРАЛЬНА МЕРЕЖА ТЕКСТІВ АМЕРИКАНСЬКОГО
ВИКОНАВЦЯ “ЕМІНЕМ (МАРШАЛЛ БРЮС МЕТЕРС)”.
113. **Страйгородська Л. І.** 709
НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ
В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО КРІЗЬ ПРИЗМУ
БІОБІБЛІОГРАФІЧНИХ РЕСУРСІВ.
114. **Сопільник Л. І., Свідерський Г. М.** 714
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА
СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ.
115. **Соснова Н. С., Кунанець І. М., Кухарук Д. С.** 718
МОРФОМЕТРИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ПРОСТОРІВ ТА
УЗГОДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ДІЙ В НИХ.
116. **Титаренко В. В.** 730
АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКОНАВЦІВ ХУДОЖНЬО-
ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ.

117. **Тіхонов В. І., Негальчук О. Л.** 736
ПРОГРАМНИЙ МУЛЬТИПЛЕКСОР ДЛЯ
БАГАТОКАНАЛЬНОЇ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ ТЕЛЕМЕТРІЇ
ЧЕРЕЗ МОДИФІКОВАНИЙ ІНТЕРФЕЙС ETHERNET.
118. **Томіна Анна-Марія В., Буря О. І., Набережний Є. О.,
Зубенко О. О.** 741
ВПЛИВ ХРІЗАТИЛОВОГО АЗБЕСТУ НА ФІЗИКО-
МЕХАНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АРОМАТИЧНОГО
ПОЛІАМІДУ ФЕНІЛОН.
119. **Фадєєва А. В., Валентьєва А. В., Сімачова А. В.** 746
ГОРМОНАЛЬНІ ЕФЕКТИ ЖИРОВОЇ ТКАНИНИ.
120. **Федик О. В.** 749
САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА – УМОВА
ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ.
121. **Харчук І. Л.** 755
СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ.
122. **Харченко А. В.** 760
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ НА
АНГЛІЙСЬКУ МОВУ.
123. **Хміль С. В., Франчук У. Я., Франчук М. В.** 766
ОПТИМІЗАЦІЯ ДІАГНОСТИКИ СТУПЕНЯ ТЯЖКОСТІ
ПРЕЕКЛАМПСІЇ НА ТЛІ МЕТАБОЛІЧНОГО СИНДРОМУ З
ОЦІНКОЮ ПСИХОСОМАТИЧНОГО СТАНУ ЖІНОК.
124. **Хужаназаров И. Э., Гадоев К. К., Абдусаттаров Х. А.,
Алимов И. Р., Косимов А. А.** 776
ТАКТИКА ХИРУРГИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ БОЛЬНЫХ С
ДЕГЕНЕРАТИВНЫМ СПОНДИЛОЛИСТЕЗОМ
ПОЯСНИЧНОГО ОТДЕЛА ПОЗВОНОЧНИКА.
125. **Цехмістро О. В.** 779
ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВОКАЛЬНИХ ТВОРІВ.
126. **Цигура В. В., Янковський Р. В.** 782
ВИКОРИСТАННЯ СИРОПУ ІЗ ФІНІКІВ В ТЕХНОЛОГІЇ
ВИГОТОВЛЕННЯ ЙОГУРТІВ.
127. **Цодікова О. А., Гарбар К. Б., Бринцова С. С.** 786
ВПЛИВ СІМЕЙНИХ ФАКТОРІВ НА СТАНОВЛЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА.
128. **Цуй Цзянь** 793
МУЗИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.

129. **Черникова С. А., Акинъшин С. Н., Линник Д. В., Шевченко М. А.** 798
ОПЫТ СОЗДАНИЯ СТРУКТУРЫ БАЗЫ ДАННЫХ
ГЕОЛОГИЧЕСКОГО МУЗЕЯ СТАХАНОВСКОГО
ИНСТИТУТА ГОРНЫХ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ.
130. **Шевченко О. М.** 806
ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ
СТУДЕНТА-МЕДИКА.
131. **Шнур І. В.** 812
СПЕЦИФІКА СПІВВІДНОШЕННЯ ФЕНОМЕНІВ
«ПІСЕННИЙ ШЛЯГЕР» І «КІТЧ».
132. **Шуменко О. А., Архіпова Є. Є.** 820
ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ЯК МОТИВАЦІЙНИЙ ФАКТОР У
НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.

УДК 378.147.091.39.016:5/6-057.87-054.6

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В
НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ**

Сенік Лілія Миколаївна

к.пед.н., доцент

Лебеденко Ірина Леонідівна

старший викладач

Новосьолова Альона Костянтинівна

магістр, викладач

Запорізький державний медичний університет

м. Запоріжжя, Україна

Анотація. Дана стаття присвячена розгляду теоретичних питань проблемного навчання та практичної реалізації прийомів проблемного навчання в іншомовній аудиторії при навчанні студентів-нефілологів. Сьогодні під проблемним розуміється таке навчання, яке передбачає наявність в навчальному процесі ситуацій, які не мають однозначного рішення, і активізацію самостійної діяльності учнів з вирішення зазначених проблем. У чому ж цінність проблемного навчання в плані формування достатнього для навчання рівня мотивації?

Ключові слова: проблемне навчання, проблемна ситуація, навчальний матеріал, активізація розумової діяльності, частково пошукові завдання.

Для сучасного рівня розвитку методичної думки характерне розуміння навчальної діяльності як складної динамічної системи взаємодії двох суб'єктів – педагога й учня. Їхні зв'язок та взаємодія здійснюються через зміст навчального предмета і системи засобів управління. Це ставить перед викладачами завдання створення таких зовнішніх умов, які сприяли б формуванню не тільки навичок і умінь, але і особливого внутрішнього стану учнів, зокрема, мотиваційної

готовності до навчання. Це послужило причиною звернення до практики викладання російської мови як іноземної до таких активних форм навчання, як колективні форми пізнавальної діяльності, навчальні рольові ігри, інтенсивні методи навчання, а також проблемне навчання, про що піде мова в статті.

Використання прийомів проблемного навчання в іншомовній аудиторії стосується різних видів мовної діяльності, сфер та етапів навчання. Описана методика їх застосування при вивченні художніх текстів іноземцями, перегляді автентичних телепередач для створення рольових проблемних ситуацій, визначено принципи проблемного навчання в роботі з іноземними студентами технічного профілю навчання, створені навчальні проблемні ситуації в монокультурній аудиторії на початковому етапі навчання та інше (І.І. Яценко, А.В. Шадрін, Н.В. Суворова, С.А. Агілар, Г.Ф. Юлдашева, І.А. Ушакова та інші).

Зазвичай в ситуації навчання розрізняють дві групи мотивів: внутрішні, що мають місце у пізнавальній потребі учня "зустрітися" з предметом діяльності (орієнтація учня на процес і результат діяльності) та зовнішні, які супроводжують діяльність, спрямовану на самоствердження, на уникнення труднощів тощо. Всі вони є зовнішніми по відношенню до безпосередньої мети навчання. Знання та вміння в цих випадках служать лише засобом для досягнення інших цілей – самоствердження, престиж, позитивна оцінка діяльності.

Практичні спостереження і анкетування іноземних студентів-медиків 1-2 курсів з метою з'ясування їх мотиваційної орієнтації дозволили прийти до наступних висновків: 1) у студентів рідко спостерігається якийсь один мотив діяльності, а присутнє, як правило, поєднання різних; 2) найбільш оптимальним є поєднання "процесуальна і результативна мотивація", для яких характерний інтерес як до самого процесу навчання, так і до отримання знань; 3) мотиваційна орієнтація залежить не тільки від рівня мовних умінь, але і від змісту навчання, методів, прийомів, форм роботи на занятті.

У практиці викладання російської мови як іноземної ситуація характеризується дефіцитом практичних розробок. Актуальною і перспективною є практична реалізація прийомів такого навчання в навчально-професійній сфері, найбільш значущою для цього контингенту.

Метою статті є спроба висвітлити теоретичний і практичний досвід кафедри мовної підготовки іноземних громадян Запорізького державного медичного університету по використанню принципів проблемного навчання і проаналізувати його вплив на мотиваційну орієнтацію студентів, на ефективність навчання в цілому.

Принципово важливою для такого навчання є зміна стратегії "від знань до проблеми" на стратегію "від проблеми до знань". Проблемна ситуація, основне призначення якої – викликати інтерес до поставленої проблеми, актуалізувати мотиви оволодіння конкретними знаннями, виявляє, що для вирішення певної задачі знань недостатньо. Виникає пізнавальне протиріччя між наявними знаннями й вимогами завдання, процес згладжування якого розвиває мислення студентів. Ще С.Л. Рубінштейн вказував, що процес мислення включається тільки для вирішення проблемних ситуацій.

У науковій літературі в основу однієї з класифікацій проблемних ситуацій покладено тип протиріччя, що виникає в пізнавальному процесі. Так, якщо навчально-пізнавальна діяльність спрямована на пошук нових знань, "проблемна ситуація може виникати як наслідок протиріч між: вихідними знаннями і новими для студента фактами, які руйнують відому теорію; розумінням наукової важливості проблеми і відсутністю теоретичної бази для її вирішення; різноманіттям концепцій і відсутністю надійної теорії для пояснення даних фактів; між теоретично можливим способом вирішення і практичною доцільністю ... "[1, с. 224].

Пропоновані для сприйняття (читання і слухання) тексти повинні мати проблемний характер, тобто виключати аксіоматичні висновки, містити в собі різні точки зору на проблему, можливість альтернативних варіантів рішення.

Крім того, вони повинні бути професійно значущими. Тим самим створюються умови для продуктивного мислення учнів [2].

Адекватність (або наближеність) змісту і форм спілкування студентів на уроках російської мови характеру їх спілкування на заняттях зі спеціальних дисциплін є найдієвішим джерелом збереження і підтримки їх інтересу до цього предмету. Так, типовими комунікативними ситуаціями в навчально-професійній сфері на I курсі є конспектування лекцій та спілкування на практичних заняттях з таких базових предметів, як біологія, анатомія і гістологія. Інформація в них, в основному, не містить суперечливих моментів і в силу її великого обсягу, представляється учням рутинною і в певній мірі монотонною. Щоб урізноманітнити презентацію навчального матеріалу, наповнити її емоційно-експресивними елементами, а отже, стимулювати когнітивні механізми учнів, лектори та викладачі-предметники часто додають до необхідної інформації питання, додаткові і ілюстративні приклади. Такі відступи представляють багатий матеріал для методистів на заняттях з мовної підготовки в силу того, що дозволяють: а) поповнювати арсенал формально-граматичних засобів спілкування студентів-іноземців за рахунок мовних одиниць, які не включені в програму початкового етапу; б) озброювати учнів аргументами, необхідними для побудови монологу-міркування і ведення дискусії в навчальній аудиторії; в) формувати вміння логіко-сміслової інтерпретації вузькоспеціальної інформації в плані міжпредметної координації.

Проаналізувавши аудіозаписи 38 навчальних лекцій з уже названих предметів, ми виділили проблемні і альтернативні питання з метою їх подальшої лінгвометодичної інтерпретації на заняттях з навчання мови спеціальності. Як показала практика, вони виявилися досить ефективними в рамках післятекстових завдань (виводять учнів у спонтанну мову) при аудіюванні фрагментів навчальних лекцій за фахом. По-перше, при цьому закріплюються і доводяться до автоматизму лексико-граматичні одиниці (лінгвістична компетенція), по-друге, логіко-граматичні операції все тісніше пов'язуються у свідомості учнів з релевантним формально-граматичними засобами вираження

(мовна компетенція), а головне – сприяють поповненню "банку" довготривалої пам'яті і вдосконалення вмінь професійного спілкування (предметна компетенція).

Так, найбільш частотними на цьому етапі навчального спілкування в нефілологічних аудиторії є граматичні конструкції, які виражають причинно-наслідкові відносини. При їх закріпленні в ході розгляду на заняттях з вивчення мови спеціальності, наприклад теми "Рефлекторна діяльність нервової системи", цілком доречним могло би бути альтернативне питання: "Чи можна людину, у якої пошкоджено задні спинномозкові корінці, назвати нездатною самостійно пересуватися ногами?". При вивченні ж теми "Органи зору" когнітивні механізми учнів в поєднанні з лексико-граматичними одиницями можна активізувати питаннями типу: "Чи може той, хто страждає на дальтонізм, водити машину?". Введені на заняттях лексичні одиниці (наприклад, антонімічні пари дієслів) виражають причинно-наслідкові зв'язки.

У текстах, які відбиралися для занять на II курсі, висвітлюються проблеми деонтології (медичної етики), наприклад, лікарський обов'язок і відповідальність, лікарська таємниця, етика трансплантології, експериментальної медицини тощо, котрі за своїми характеристиками є оптимальними для створення проблемних ситуацій у навчальній аудиторії. Аналізуючи тексти, викладач виділяє положення, на основі яких буде створена відповідна комунікативна ситуація, а також мовний та мовленнєвий матеріал, актуальний для вирішення проблеми. Потім розробляється система спеціальних питань, які направляють в певне русло діяльність студентів і поступово підводять до виходу з проблемної ситуації. У літературі зазначається, що недоцільність ставити відразу всі проблемні питання учням, оскільки "їх зміст і остаточна послідовність вже вказують шлях до їх вирішення" [1, с. 225].

На початку роботи здійснюється введення в проблему за допомогою навідних питань. Ми поділяємо точку зору, згідно якої їх доцільно пропонувати студенту до роботи з текстом в якості домашнього завдання [3]. Це дасть

можливість осмислити проблему, стимулює інтерес до неї, виявляє недостатність знань для її вирішення і викликає потребу в зверненні до тексту.

Орієнтуючі питання доцільно вибудовувати за принципом "від простого до складного", щоб перші з них не викликали труднощів, а наступні виявляли брак знань для його вирішення. Наприклад, до теми "Деонтологія в експериментальній медицині" ми пропонуємо учням орієнтуючі питання в такій послідовності: 1. "Як ви вважаєте, чим є тварини для людини: робочою силою, друзями, захисниками?" 2. "Чи можна, на вашу думку, проводити експерименти на тваринах, завдаючи їм болю і роблячи на все життя залежними від експерименту?" 3. "Чи можна і потрібно проводити експерименти на тваринах, якщо це допомагає в боротьбі з хворобами?" 4. "Віддали б ви вашу домашню кішку, собаку для проведення експерименту?" 5. "Яким має бути правильне рішення: а) заборонити експерименти на тваринах, б) дозволити експерименти, в) інше рішення. Аргументуйте відповідь".

Необхідно відзначити, що успішність проблемного навчання на всіх етапах виходу з ситуації залежить від "рівня проблемності", який визначається двома факторами: ступенем складності проблеми для тих, хто навчається (мовна і фактологічна готовність) і рівнем творчої участі студентів у вирішенні проблеми. Тому при створенні навчальних матеріалів слід пам'ятати про раціональне співвідношення відомого і нового для студентів в рамках даної проблеми, а також слідувати дидактичному принципу єдності і оптимального взаємозв'язку репродуктивної і пошукової навчальної діяльності [4]. Залежно від співвідношення відтворюючих і творчих елементів виділяються: репродуктивні завдання, завдання за зразком, реконструктивно-варіантні завдання, частково-пошукові завдання, які відрізняються тим, що для їх виконання студент повинен визначити, яким чином це зробити при нових для нього умовах і уміннях. Якийсь елемент в структурі діяльності студента буде самостійним, творчим. Нормативна творча діяльність – антипод власне творчої діяльності. Вона містить лише приписаний (за ступенем складності і обсягу) творчий інтелектуальний компонент, спрямований на вирішення завдань при

відсутності у студентів будь-яких знань. Найбільш придатними для введення нормативного творчого компонента є частково-пошукові завдання. Дослідницькі завдання відрізняються тим, що студент, орієнтований на рішення неструктурованої проблеми, сам визначає шляхи, послідовність виходу з ситуації, знаходиться в пошуку інформації, якої бракує.

Предтекстова робота спрямована не тільки на зняття лексико-граматичних труднощів, але і на часткове знайомство з інформацією з проблеми. Велика увага приділяється розвитку у студентів умінь структурування і смислового аналізу тексту, а також механізму прогнозування. Крім того, як предтекстовий, так і післятекстовий етапи передбачають вивчення і практику використання різноманітних моделей, що забезпечують участь студентів в бесіді, дискусії: вираз згоди / незгоди з чиеюсь точкою зору, висловлювання власної думки, порівняння, доказ, висновок і інше.

Читання тексту є наступним етапом вирішення проблеми, поставленої в завданнях.

На етапі післятекстові роботи здійснюється вихід з проблемної ситуації. У використуваних нами текстах деонтології, як правило, представлені дві або кілька протилежних точок зору на проблему, і існуючі протиріччя вирішується на користь однієї з них. Втім, тексти даної тематики привабливі і тим, що навіть після того, як ті, яких навчають отримують фактичну інформацію і вирішують ряд навчальних завдань, що ведуть до виходу з проблемної ситуації, залишається поле для полеміки і розбіжності точок зору на проблему. У такій ситуації завдання викладача полягає в тому, щоб за допомогою набору послідовних завдань управляти розумовою діяльністю студентів, що сприятиме адекватному вирішенню проблеми. Післятекстові завдання контролюють розуміння фактичного змісту тексту, спрямовані на аналіз його структурно-смислової організації: виділення інформативних центрів тексту, виокремлення ілюстративних, аргументуючих, інформаційних. Наприклад: "виділіть в тексті смислові частини, з частини пропозицій знайдіть ті, які можуть служити

назвами до основних частин тексту", "знайдіть абзац, в якому йдеться про роль експерименту в медицині, виділіть в ньому ілюстративну інформацію".

Наступні мовні завдання націлені, по-перше, на визначення шляхів вирішення проблеми з точки зору автора тексту і, по-друге, з точки зору тих, хто навчається. В результаті самостійної активної діяльності, що спирається на отриману з тексту інформацію, здійснюється вихід з проблемної ситуації. Робота на цьому етапі емоційно забарвлена, основна увага направлена на пошук необхідних аргументів, ілюстрацій, доказів. Це сприяє ефективному розвитку навичок і умінь говоріння. Наведемо приклади: "виділіть в тексті інформацію, яка підкріплювала (спростовувала) б положення про необхідність експериментальної роботи над тваринами. Передайте цю інформацію в тому вигляді, в якому вона може слугувати обґрунтуванням цього положення", "порівняйте точки зору прихильників і противників використання тварин в експериментальній медицині. Що об'єднує підходи цих вчених до проблеми? У чому їх позиції розходяться? Які питання, на вашу думку, в зв'язку з цим потребують подальшого вивчення?", "запишіть факти, на підставі яких автор будує свої доводи. Коротко сформулюйте точку зору автора з проблеми", "викладіть ваше ставлення до висловленої автором позиції: чи поділяєте ви її повністю, частково або не поділяєте? Якщо ні, то викладіть свої впогляди на цю тему (детально розкрийте ті положення, за якими ваша точка зору не збігається з позицією автора".

Підсумком проблемного заняття або ряду тематично близьких занять може служити підготовка студентами доповідей на засідання студентського наукового товариства, а також дискусії на їхніх основах. Усвідомлюючи доцільність цієї діяльності, відчуваючи задоволення від самого процесу роботи, студенти творчо підходять до таких завдань.

Висновки. Як показали спостереження, використання в аудиторії іноземних студентів-медиків прийомів проблемного навчання, по-перше, сприяє їх самореалізації в навчальному процесі. Діяльність виходить за рамки формально виконуваних завдань, приймає форму емоційно-забарвлених дискусій. По-

друге, у значної кількості учнів відбуваються зміни в мотиваційній орієнтації. Так, майже всі слабкі студенти з орієнтацією на оцінку починають проявляти зацікавленість до процесу роботи. Вони відчувають свою значущість в пошуку вирішення проблеми, що робить діяльність цілеспрямованою, активною і самостійною. Іншими словами, у студентів з'являється процесуально-результативна мотиваційна орієнтація. Результати навчання говорять про те, що студенти засвоюють знання, оволодівають навичками і вміннями швидше, ніж при традиційному навчанні, а в подальшому неодноразово використовують в навчальному процесі засвоєний на таких заняттях матеріал.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Агилар С.А., Педросо Х.Є. Вопросы проблемного обучения в нефилологической аудитории // Русский язык за рубежом. – 1987. №2. – С. 32-34.
2. Бондаренко Н.Б. Сутність, зміст і структура мотивів опанування іноземної мови // Педагогіка і психологія творчої особистості: проблеми і пошуки. – Київ; Запоріжжя. – 2006. – Вип. 37. – С. 315-319
3. Калошина И.П. Структура и механизмы творческой деятельности (нормативный подход). – М.: Издв-во Моск. ун-та, 1983. – 168 с.
4. Ушакова И.А., Юлдашева Г.Ф. Использование принципа проблемного обучения в преподавании русского языка как иностранного // Русский язык за рубежом. – 1990. – №2. – С. 37-43.
5. Чапаев Н. К. Педагогическая интеграция: методология, теория, технология: 2-е изд., испр. и доп. Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та; Кемерово: Изд-во Кемеровского гос. проф.-пед. колледжа, 2005. 325 с.
6. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов. М.: ЮНИТИДАНА, 2002. 437 с.